

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Veertiende zondag door het jaar

Zacharias 9, 9-10 • Psalm 145 • Brief aan de Romeinen 8, 9.11-13 • Matteüs 11, 25-30

Een lichte last

ZACHARIAS kondigt in de eerste lezing de komst aan van een Messiaanse koning, die deemoedig is en op een ezel rijdt. Hij vaagt de strijdwagens en de paarden weg, breekt de wapens stuk en kondigt een wereldwijde vrede af.

Deze Messias verkiest dus de ezel boven het paard als rijdier, en dat is betekenisvol. Het paard is in de Bijbel een symbool van militaire macht. In het Exodusverhaal is sprake van „alle paarden en wagens van Faraó, zijn wagenmenners en zijn legermacht” (Exodus 14). De Filistijnen hadden ijzeren wapens en met paarden bespannen strijdwagens. Dat verklaart hun militaire overwicht op de Israëlieten, die het ten tijde van de koningen Saul en David met bronzen wapens en uitsluitend met voetvolk moesten doen. Later hebben de Israëlitische koningen dat voorbeeld nagevolgd. Salomo voerde paarden in uit het buitenland en richtte een ruitery op (eerste boek Koningen 9, 19; 10, 26-29).

Maar dat was niet volgens de Tora, die bepaalde dat de koning „er niet veel paarden op na mag houden en het volk niet terug laten gaan naar Egypte om nog meer paarden te krijgen” (Deuteronomium 17, 16). „De een zweert bij wagens, de ander bij paarden – wij zweren bij de Naam van de Ene, onze God”, zo hield de psalmendichter Israël en zijn koning voor (Psalm 20, 8). De ezel is een heel ander dier. Ezels overwinnen niet, zij dienen. Ze krijgen de slagen, maar dragen de lasten. Ze lijken dom en koppig, maar zijn heel slim – zie het prachtige verhaal over de ezelin van de heidense profeet Bileam in het Bijbelboek Numeri 22, 21-31. In tegenstelling tot veel mensen stoten ezels zich geen tweemaal aan dezelfde steen. Onvermoeibaar torsen zij enorme lasten over smalle bergpaadjes zonder één stap verkeerd te zetten.

Schildert Zacharias de Messiaanse koning, rijdend op een ezel, in de evangelielezing biedt Jezus zichzelf aan om de lasten van anderen te dragen. „Komt allen tot Mij die uitgeput zijt en onder lasten gebukt, en Ik zal u rust en verlichting schenken.” De berijder heeft de kwaliteiten van zijn rijdier overgenomen. Hij wil niet heersen, maar dienen (Marcus 10, 45). Hij draagt onze lasten: „Hij heeft onze zonden op het kruishout gedragen (...) Door zijn striemen zijt gij genezen” (Eerste Brief van Petrus 2, 24).

Bekijken we de evangelielezing van dichterbij, dan zien we dat ze uit drie delen bestaat. Het eerste is een gebed van Jezus, waarin hij zijn Vader prijst, omdat de „kleinen” (de eenvoudige mensen, zonder theologische geleerdheid) méér ontvankelijk zijn voor het rijk Gods dan de „wijzen en verstandigen”. De inhoud van dit gebed doet denken aan een woord van Paulus: „Wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen” (Eerste Brief aan de Korintiërs 1, 27-28).

Het tweede deel is een verklaring van Jezus over de eenheid tussen de Vader en de Zoon. „Alles is mij door mijn Vader in handen gegeven. Niemand kent de Zoon tenzij de Vader.” De stijl van deze uitspraak doet sterk denken aan het Johannesevangelie. Vergelijk de geciteerde woorden uit de evangelielezing bijvoorbeeld met Johannes 3, 35 en 5, 19-26.

Het derde deel is een oproep om leerling van Jezus te worden. Die oproep doet denken aan het Bijbelboek Sirach 51, 23-27, waar een wijsheidsleraar de mensen uitnodigt naar hem toe te komen en hun hals onder het juk van de wijsheid te buigen. De leraar getuigt dat hij dat zelf ook heeft gedaan, dat het hem maar een matige inspanning heeft gekost en dat hij er rust bij heeft gevonden. Wordt in die tekst de wijsheid met een juk vergeleken, dan spraken de rabbijnen meestal van het „juk van de Tora”. En daar wordt ongetwijfeld in de evangelielezing ook op gezinspeeld. Door de vele wetten en regels van de Farizeeën was de Tora voor de gewone mensen een drukkend juk geworden, een niet te vervullen opgave. Maar „mijn juk is zacht en mijn last is licht”, zegt Jezus. Hij laat de Tora weer zien zoals ze oorspronkelijk bedoeld was: een lichte last, een bron van verkwikking, een wegwijzer naar het leven.

PAUL KEVERS

VEERTIENDE ZONDAG DOOR HET JAAR - 6 juli 2008

Eerste lezing *Zacharias 9, 9-10*

Zo spreekt de Heer:

„Jubel luid, gij dochter Sion, juich, gij dochter Jeruzalem! Zie, uw koning komt tot u, rechtvaardig en zegevierend; hij is deemoedig, hij rijdt op een ezel, op een veulen, het jong van een ezelin. Ik vaag de strijdwegens weg uit Efraïm, de paarden uit Jeruzalem; de strijdboog wordt gebroken. Dan kondigt hij vrede af onder de volken, dan gaat zijn heerschappij van zee tot zee, van de Rivier tot de grenzen der aarde.”

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 8, 9.11-13*

Broeders en zusters,

Uw bestaan wordt niet beheerst door de zelfgenoegzaamheid, maar door de Geest, omdat de Geest van God in u woont. Zou iemand de Geest van Christus niet hebben, dan behoort hij Hem niet toe. Als de Geest van God die Jezus van de doden heeft opgewekt, in u woont, zal Hij die Christus Jezus van de doden heeft doen opstaan, ook uw sterfelijk lichaam eenmaal levend maken door de kracht van zijn Geest, die in u verblijft.

Broeders en zusters, wij hebben dus verplichtingen maar niet aan onszelf, om zelfgenoegzaam te leven. Als gij zelfzuchtig leeft, zult gij zeker sterven. Maar als gij door de Geest de praktijken van de zelfzucht versterft, zult gij leven.

Evangelie *Matteüs 11, 25-30*

In die tijd sprak Jezus:

„Ik prijs U, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat Gij deze dingen verborgen gehouden hebt voor wijzen en verstandigen, maar ze hebt geopenbaard aan kleinen. Ja, Vader, zo heeft het U behaagd. Alles is Mij door mijn Vader in handen gegeven. Niemand kent de Zoon tenzij de Vader, en niemand kent de Vader tenzij de Zoon en hij aan wie de Zoon Hem wil openbaren.”

„Komt allen tot Mij die uitgeput zijt en onder lasten gebukt, en Ik zal u rust en verlichting schenken. Neemt mijn juk op uw schouders en leert van Mij: Ik ben zachtmoedig en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen, want mijn juk is zacht en mijn last is licht.”

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Vijftiende zondag door het jaar

Jesaja 55, 10-11 • Psalm 65 • Brief aan de Romeinen 8, 18-23 • Matteüs 13, 1-23

De kracht van het woord

ZONDAG na zondag lezen we in dit liturgische A-jaar uit het Matteüsevangelie. In die doorlopende lezing zijn we aanbeland bij de derde grote toespraak van Jezus. Na de bergrede (Matteüs 5-7) en de zendingsrede (Matteüs 10) volgt nu de 'parabelrede', waarin Matteüs een aantal parabellen en gelijkenissen van Jezus heeft bijeengebracht. De evangelielezing van deze zondag bestaat uit vier delen: (1) de inleiding op de parabelrede, (2) de parabel van de zaaier, (3) een verklaring waarom Jezus in gelijkenissen spreekt, (4) de allegorische uitleg van de parabel van de zaaier. Men kan het derde en vierde deel eventueel weglaten en de lezing beperken tot de verzen 1-9.

Jezus wilde dat zijn toehoorders zijn parabellen meteen zouden begrijpen. Een parabel is een uit het leven gegrepen verhaal met een verrassend element, dat de toehoorders met een schok tot inzicht wil brengen: „Dit verhaal gaat over mij!” Zie bijvoorbeeld de parabel over het lammetje van de arme die de profeet Natan aan David vertelde, na de zonde met Batseba en de moord op haar echtgenoot Uria (Tweede Boek Samuël 12, 1-7).

Jezus vertelde de parabel van de zaaier met het oog op hen die van de komst van het rijk Gods onmiddellijk spectaculaire resultaten verwachtten. Heb geduld, zegt Jezus. Ook al gaat bij het zaaien schijnbaar veel verloren, na verloop van tijd zal een deel van het zaad overvloedig vrucht dragen. Het punt waar het in de parabel oorspronkelijk om gaat, is het contrast tussen het niet veelbelovende begin (heel wat zaad gaat verloren) en de overvloedige opbrengst bij de oogst (honderdvoudige vrucht).

Toen de evangelies werden geschreven, was de oorspronkelijke betekenis van de parabellen vaak achterhaald. In de jonge Kerk deden zich nieuwe problemen voor. Daarom werd gezocht naar nieuwe betekenissen van de parabellen, onder meer door ze allegorisch uit te leggen. In de uitleg wordt de parabel toegepast op de christelijke prediking en de verschillende reacties daarop. Er zijn gelukkig mensen bij wie het woord rijke vruchten draagt. Er zijn er echter ook veel die het woord wel horen, maar het niet begrijpen. Er zijn er die bij de eerste tegenstand afhaken. Er zijn er die zich laten afleiden door „de zorgen van de wereld en de begoocheling van de rijkdom”.

Bovendien stelde men vast dat een grote groep mensen helemaal niet in Jezus geloofde. Jezus' tegenstanders werden door de parabellen niet tot inzicht gebracht. Integendeel, zij keerden zich nog meer af. Vandaar de harde woorden van Jezus in het middendeel van de lange evangelielezing, met een citaat uit de profeet Jesaja. Verhard is het hart van dit volk. Ze sluiten hun ogen en stoppen hun oren dicht. Ze snappen niets van de gelijkenissen en de parabellen.

God heeft het beste met de mensen voor, maar Hij heeft die mensen als vrije, verantwoordelijke wezens geschapen en Hij moet dus afwachten of ze willen meewerken. De zaaier zaait het zaad, maar een groot deel gaat verloren: op de weg, op de rots, tussen de distels. Gods woord kan geen vruchten dragen als het geen hoorders en volbrengers vindt.

Toch is de groeikracht van Gods woord bijzonder groot. Daarover gaat de eerste lezing, uit de profeet Jesaja, die ook een gelijkenis of vergelijking bevat. Zoals de regen en de sneeuw de aarde drenken en vruchtbaar maken, zo voert Gods woord ook altijd Gods bedoeling uit. In de cultuur van die tijd was men overtuigd van de kracht van het woord. Een eenmaal uitgesproken woord (bijvoorbeeld een zegen of een vloek) is met kracht geladen en kan niet meer herroepen worden. Het Hebreeuwse *dabar* betekent zowel 'woord' als 'gebeuren'.

Het rijk van God zal uiteindelijk doorbreken. Het woord uit zijn mond keert niet vruchteloos naar Hem terug, het keert pas weer wanneer het zijn wil heeft volbracht en zijn zending heeft vervuld (eerste lezing). Het weinige zaad dat op de goede grond valt, brengt honderdvoudig vrucht voort (evangelie). Gods woord wordt gezaaid. Wanneer en hoe het vruchten draagt, hangt voor een groot deel af van de medewerking van de mensen. Maar de groeikracht van het zaad blijft gewaarborgd.

PAUL KEVERS

VIJFTIENDE ZONDAG DOOR HET JAAR - 13 juli 2008

Eerste lezing *Jesaja 55, 10-11*

Zo spreekt de Heer:

„Zoals de regen en de sneeuw uit de hemel vallen en daar pas terugkeren wanneer zij de aarde hebben gedrenkt, haar vruchtbaar hebben gemaakt en met groen hebben bedekt, wanneer zij het zaad aan de zaaier hebben gegeven, en het brood aan wie moet eten; zó zal het ook gaan met het woord dat komt uit mijn mond; het keert niet vruchteloos naar Mij terug, maar pas wanneer het mijn wil heeft volbracht en zijn zending heeft vervuld.”

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 8, 18-23*

Broeders en zusters,

Ik ben er van overtuigd, dat het lijden van deze tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid waarvan ons de openbaring te wachten staat. Ook de schepping verlangt vurig naar de openbaring van Gods kinderen. Want zij is onderworpen aan een zinloos bestaan, niet omdat zij het zelf wil, maar door de wil van Hem die haar daaraan onderworpen heeft. Maar zij is niet zonder hoop, want ook de schepping zal verlost worden uit de slavernij der vergankelijkheid en delen in de glorierijke vrijheid van de kinderen Gods. Wij weten immers dat de hele natuur kreunt en barensweeën lijdt, altijd door. En niet alleen zij, ook wij zelf, die toch reeds de eerstelingen van de Geest hebben ontvangen, ook wij zuchten over ons eigen lot, zolang wij nog wachten op de verlossing van ons lichaam.

Evangelie *Matteüs 13, 1-23*

Op zekere dag verliet Jezus zijn huis en ging aan de oever van het meer zitten. Toen verzamelde zich bij Hem een menigte zó talrijk, dat Hij in een boot moest stappen om daar plaats te nemen, terwijl de hele menigte langs het strand bleef staan. Hij sprak tot hen over vele dingen in gelijkenissen. „Eens,” zo begon Hij, „ging een zaaier uit om te zaaien. Bij het zaaien viel een gedeelte op de weg en de vogels kwamen het opeten. Een ander gedeelte viel op de rotsachtige plekken, waar het niet veel aarde had; het schoot snel op, omdat het in ondiepe grond lag. Toen de zon was opgekomen, kreeg het te lijden van de hitte, zodat het verdorde bij gebrek aan wortel. Weer een ander gedeelte viel onder de distels en deze schoten op, zodat het verstikte. Een ander gedeelte ten slotte viel op goede grond en leverde vrucht op: deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig. Wie oren heeft, hij luistere.” Zijn leerlingen kwamen Hem vragen: „Waarom spreekt Gij tot hen in gelijkenissen?” Hij gaf hun ten antwoord: „Aan u is het gegeven de geheimen van het Rijk der hemelen te kennen, maar aan hen is het niet gegeven. Aan wie heeft, zal gegeven worden, en wel in overvloed; maar wie niet heeft, hem zal nog ontnomen worden, zelfs wat hij heeft. Als Ik tot hen spreek in gelijkenissen, dan is het omdat zij, ofschoon zij ogen hebben, niet zien en ofschoon zij oren hebben, niet horen of begrijpen.” „Zo wordt in hen de profetie van Jesaja vervuld die aldus luidt: ‘Met uw oren zult gij luisteren en toch niet verstaan, met uw ogen zult gij kijken en toch niet zien.’ Want verhard is het hart van dit volk, met hun oren luisteren ze slecht en hun ogen doen zij dicht, uit vrees dat zij zouden zien met hun ogen, met hun oren zouden horen, met hun hart zouden verstaan, zich zouden bekeren en Ik zou hen genezen.” „Maar gelukkig úw ogen, omdat zij zien, en úw oren, omdat zij horen! Want voorwaar, Ik zeg u: ‘Vele profeten en rechtvaardigen hebben verlangd te zien wat gij ziet, maar zij hebben het niet gezien; en te horen wat gij hoort, maar zij hebben het niet gehoord’.” „Gij dan, luistert naar de gelijkenis van de zaaier: zo dikwijls iemand het woord van het Koninkrijk wel hoort maar niet begrijpt, komt de boze en rooft weg wat gezaaid ligt in zijn hart; dat is hij die op de weg gezaaid is. Die op rotsachtige plekken werd gezaaid, is hij die het woord hoort en het terstond met blijdschap opneemt: maar hij heeft geen wortel geschoten, hij leeft bij het ogenblik, en als hij omwille van het woord verdrukt of vervolgd wordt, komt hij onmiddellijk ten val. Die gezaaid werd tussen distels is hij die het woord wel hoort, maar dit wordt door de zorgen van de wereld en de begoocheling van de rijkdom verstikt en zo blijft het zonder vruchten. Maar die in goede aarde werd gezaaid, is hij die het woord hoort en begrijpt en daarom vrucht draagt: bij de een is de opbrengst honderdvoudig, bij een ander zestigvoudig en bij een ander dertigvoudig.”

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Zestiende zondag door het jaar

Wijshheid 12, 13.16-19 • Psalm 86 • Brief aan de Romeinen 8, 26-27 • Matteüs 13, 24-43

Wachten tot de oogst

DE EERSTE LEZING is genomen uit het boek Wijshheid, het jongste boek van het Oude Testament. Het werd in het Grieks geschreven in de eerste eeuw vóór Christus, door een joodse wijze in de diaspora, waarschijnlijk in Alexandrië. De auteur filosofeert over Gods barmhartigheid. In de loop van de geschiedenis strafte God afgoderij en andere kwalijke praktijken altijd, maar nooit in hun volle zwaarte. Dat is geen teken van onmacht – God is immers almachtig en hoeft aan niemand verantwoording af te leggen. God is echter rechtvaardig en regeert met grote mildheid over de mensen. Als Hij met zachtheid oordeelt, dan is dat een vrije keuze. Daardoor wil God de zondaars de kans geven zich te bekeren. En als God zo gehandeld heeft met de vijanden van Israël, dan heeft Hij daardoor zijn volk ook een les willen leren. Wie rechtvaardig wil handelen, moet zich ook menslievend en barmhartig opstellen.

De evangelielezing is, net als vorige zondag, een lang stuk uit de parabelrede in het Matteüsevangelie. De lezing bestaat uit verschillende delen. Jezus vertelt drie gelijkenissen: over het onkruid tussen de tarwe, over het mosterdzaadje en over de gist in het deeg. Daarna verklaart de evangelist waarom Jezus in gelijkenissen spreekt. Ten slotte geeft Jezus uitleg over de parabel van het onkruid. Wie de lezing te lang vindt, mag ze inkorten tot enkel het eerste deel.

De parabel van het onkruid tussen de tarwe is een aanmaning tot geduld. Jezus kan die parabel hebben verteld aan diegenen onder zijn leerlingen, die meteen werk wilden maken van het rijk Gods door de zondaars van de rechtvaardigen te scheiden. Aan hen die zoals Johannes de Doper een Messias verwachtten die het kaf van het koren zou scheiden en verbranden in onblusbaar vuur (zie Matteüs 3, 10-12). Maar Jezus ging anders te werk, met meer geduld. Hij zette zich helemaal in voor het koninkrijk van God, maar Hij beseftte heel goed dat dit een werk van lange adem zou zijn, en dat het kwaad en het onrecht niet in één, twee, drie overwonnen konden worden. Dat wilde hij met deze parabel duidelijk maken. Tarwe en onkruid groeien samen op tot de oogst. Goed en kwaad zullen samen blijven bestaan. Het komt de leerlingen niet toe daar een einde aan te stellen. Kunnen zij trouwens wel scherp genoeg het onderscheid maken tussen de 'goeden' en de 'kwaden'? Alleen God bepaalt de gunstige tijd waarin Hij zelf het oordeel zal voltrekken.

In het laatste deel van de evangelielezing krijgen we een uitleg van de parabel. In die uitleg, die hoogstwaarschijnlijk niet van Jezus maar van de evangelist afkomstig is, verschuift de betekenis. Alle aandacht gaat nu naar het verbranden van het onkruid. Het vuur wordt geïnterpreteerd als een beeld van de hel. Matteüs paste de parabel zodoende aan aan de kerksituatie van zijn dagen. Hij waarschuwt zijn lezers voor valse zekerheid. Hij wil hen niet langer aanmanen tot geduld, zoals in de oorspronkelijke parabel gebeurde. Men zou immers ten onrechte de indruk kunnen krijgen dat het geen belang heeft of men 'tarwe' of 'onkruid' is. Matteüs wijst op de ernst van het christen-zijn. Daarom waarschuwt hij voor het eindoordeel en de eeuwige straf.

Maar de nadruk in de schriftlezingen ligt op het geduld en de mildheid van God. Hij geeft altijd kans tot inkeer (eerste lezing). Hij is „barmhartig en goed, geduldig, mild en betrouwbaar” (antwoordpsalm). Het onkruid mag samen met de tarwe opgroeien tot de oogst. Oordelen is geen mensenwerk. Zolang de geschiedenis duurt, past het ons geduld te oefenen en barmhartig te zijn, en dit nooit zonder hoop op bekering. Die houding kenmerkte Jezus zelf, die altijd geduld had met mensen en liefdevol omging met tollenaars en zondaars – tot ergernis van schriftgeleerden en Farizeeën en van zijn eigen leerlingen.

Het andere accent in de uitleg van de parabel is slechts schijnbaar in tegenspraak met wat voorafgaat. Barmhartig en mild zijn voor anderen betekent niet dat men laks en toegeeflijk moet worden voor zichzelf. Niet oordelen en geduld oefenen, 'wachten tot de oogst', betekent niet dat die oogst onbelangrijk zou zijn en dat men onverschillig mag worden. Vandaar de waarschuwing van Matteüs om het christen-zijn ernstig te nemen.

PAUL KEVERS

ZESTIENDE ZONDAG DOOR HET JAAR **20 juli 2008**

Eerste lezing *Wijsheden 12, 13.16-19*

Naast U is er geen andere God die zorg draagt voor alles, geen andere God, voor wie Gij waar zoudt moeten maken dat Gij niet onrechtvaardig hebt geoordeeld.

Uw macht is de grond van uw rechtvaardigheid, en omdat Gij over allen heerst, behandelt Gij allen ook met zachtheid. Waar men aan uw volstrekte macht niet gelooft, daar toont Gij uw kracht bij hen die haar ervaren hebben, neemt Gij alle grond tot overmoed weg. Gij echter, die over de macht beschikt, met veel zachtheid spreekt Gij uw oordeel uit en Gij bestuurt ons met veel goedertierenheid, want Gij kunt uw macht tonen, wanneer Gij maar wilt.

Door zó te doen hebt Gij uw volk geleerd, dat de rechtvaardige een vriend van de mensen moet zijn, en hebt Gij uw zonen hoopvol gestemd dat Gij, daar waar gezondigd wordt, de kans tot inkeer biedt.

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 8, 26-27*

Broeders en zusters,

De Geest komt onze zwakheid te hulp. Want wij weten niet eens hoe wij behoren te bidden, maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen. En Hij die de harten doorgrondt, weet waar de Geest op zint, want Hij pleit voor de heiligen naar Gods bedoeling.

Evangelie *Matteüs 13, 24-43*

In die tijd hield Jezus de menigte deze gelijkenis voor:

„Het Rijk der hemelen lijkt op een man die op zijn akker goed zaad had gezaaid; maar terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand, zaaide onkruid tussen de tarwe en ging heen. Toen de halmen opgeschoten waren en vrucht hadden gezet, was ook het onkruid te zien. Nu gingen de knechten naar hun meester en zeiden hem: ‘Heer, ge hebt toch goed zaad op uw akker gezaaid? Hoe komt het dan dat er onkruid op staat?’ Hij antwoordde hun: ‘Dat is het werk van een vijand.’ De knechten zeiden tot hem: ‘Wilt ge dan dat we het bijeengaren?’ Maar hij zei: ‘Neen, ik ben bang dat ge, wanneer ge het onkruid bijeengaat, de tarwe mee uittrekt. Laat beide samen opgroeien tot de oogst, en met de oogsttijd zal ik maaiers zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen en bindt het in bussels om te verbranden; maar slaat de tarwe op in mijn schuur.’”

Een andere gelijkenis hield Hij hun voor: „Het Rijk der hemelen lijkt op een mosterdzaadje, dat iemand op zijn akker zaaide. Dat is wel het allerkleinste zaadje, maar wanneer het is opgeschoten, is het groter dan de andere tuingewassen; het wordt een boom, zodat de vogels uit de lucht in zijn takken komen nestelen.”

Nog een andere gelijkenis vertelde Jezus hun: „Het Rijk der hemelen lijkt op gist, die een vrouw in drie maten bloem verwerkte, totdat deze in hun geheel gegist waren.”

Dit alles sprak Jezus tot het volk in gelijkenissen en zonder gelijkenissen leerde Hij hun niets, opdat in vervulling zou gaan het door de profeet gesproken woord: „Ik zal mijn mond openen in gelijkenissen, Ik zal openbaren wat verborgen is geweest vanaf de grondvesting der wereld.”

Toen liet Hij de menigte gaan en keerde naar huis terug. Zijn leerlingen kwamen nu naar Hem toe en zeiden: „Leg ons de gelijkenis uit van dat onkruid op de akker.” Hij gaf hun ten antwoord: „Die het goede zaad zaait, is de Mensenzoon; de akker is de wereld; het goede zaad, dat zijn de kinderen van het Rijk; het onkruid zijn de kinderen van het kwaad, en de vijand die het zaaide, is de duivel. De oogst is het einde van de wereld en de maaiers zijn de engelen. Zoals nu het onkruid wordt bijeengebracht en in het vuur verbrand, zo zal het ook gaan op het einde van de wereld. De Mensenzoon zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn Rijk bije brengen allen die tot zonde verleiden en ongerechtigheid bedrijven om hen in de vuuroven te werpen, waar geween zal zijn en tandengeknars. Dan zullen de rechtvaardigen in het Koninkrijk van hun Vader schitteren als de zon. Wie oren heeft, hij luistere.”

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Zeventiende zondag door het jaar

Eerste Boek Koningen 3, 5.7-12 • Psalm 119 • Brief aan de Romeinen 8, 28-30 •

Matteüs 13, 44-52

Kostbaarder dan goud

VOOR de derde keer op rij lezen we uit het parabelhoofdstuk van Matteüs. We horen de laatste drie gelijkenissen – de schat in de akker, de kostbare parel en het sleepnet – en het besluit van Jezus' toespraak. De eerste twee gelijkenissen zijn zogeheten crisisparabels. Ze leggen een ander accent dan de voorgaande gelijkenissen, waarin het geduld en de langzame groei van het koninkrijk van God centraal stonden. Een 'crisisparabel' legt er de nadruk op, dat men niet mag dralen wanneer het rijk Gods zich aandient. Nu is het kritieke moment daar. Het komt erop aan, nú de juiste keuze te maken. De man die de akker of de parel koopt, wordt tot voorbeeld gesteld: hij neemt de juiste beslissing, hij geeft alles prijs voor de schat die hij gevonden heeft.

De gelijkenis van het sleepnet sluit dan weer aan bij die van het onkruid tussen de tarwe, die we vorige zondag lazen. Dat blijkt vooral uit de uitleg, die ditmaal meteen op de gelijkenis volgt. Die uitleg eindigt met precies dezelfde woorden als de uitleg van de parabel over het onkruid. De slechten worden in de vuuroven geworpen, „daar zal geweest zijn en tandengeknars”. Daardoor wordt wel afgeweken van het beeld in de gelijkenis zelf: de slechte vissen worden immers niet verbrand, maar weggeworpen. De zon en de roofvogels doen wel de rest. Hieruit blijkt eens te meer dat de uitleg niet tot Jezus' oorspronkelijke gelijkenis behoort. In de vaste formules herkennen we de hand van Matteüs, die de christenen van zijn kerkgemeenschap waarschuwt voor het eindoordeel.

Ten slotte is er de opmerkelijke uitspraak waarmee Jezus zijn parabelrede afsluit: „Daarom is iedere schriftgeleerde die onderwezen is in het Rijk der hemelen, gelijk aan een huisvader die uit zijn schat nieuw en oud te voorschijn haalt.” Sommige Bijbelverklaarders zien hierin de handtekening van de evangelist. Matteüs zou zelf een joodse schriftgeleerde geweest zijn, die volgeling van Jezus was geworden. Hij haalt uit zijn schat „nieuw en oud te voorschijn”. 'Oud' is de Tora, de joodse traditie, die door Jezus niet afgeschaft, maar tot vervulling gebracht werd. 'Nieuw' is de boodschap van Jezus, zijn verkondiging van het rijk Gods.

De eerste lezing brengt ons het eerste verhaal dat in het boek der Koningen wordt verteld over de regering van koning Salomo. God verschijnt hem in een droom en Salomo mag vragen wat hij wil. Voor Salomo is een opmerkzaam hart – ware wijsheid – meer waard dan goud. Hij verkiest ze boven een lang leven, rijkdom en een zorgeloos bestaan. Daardoor lijkt hij op de kooplui uit de eerste twee parabels van het evangelie. Heel hun bezit hebben ze ervoor over om de schat met de akker, om de kostbare parel te kunnen kopen. Ze doen iets ongehoords, iets verrassend nieuws. Wijsheid betekende voor Salomo concreet: „een opmerkzame geest”, het vermogen onderscheid te maken tussen goed en kwaad, het inzicht om recht te spreken. Daardoor lijkt hij op de vissers uit de derde parabel. Eens het volle sleepnet op het strand getrokken, zetten zij zich neer om de goede vissen uit te zoeken en de slechte weg te werpen. Dat is niets ongewoons, het is hun werk van iedere dag. Zo was het ook de taak van de koning, gerechtigheid te doen heersen en zorg te dragen voor de zwaksten. Maar een koning die deze taak werkelijk ter harte nam, was even zeldzaam als een kostbare parel.

De parabels in de evangelielezing gaan over het koninkrijk van God. Dat rijk kan alleen daar werkelijkheid worden, waar mensen er zich met hart en ziel voor inzetten. Soms betekent dit: ongehoorde dingen doen, verrassend en vrijmoedig nieuwe wegen durven te gaan. Het kan heel veel kosten, je moet er alles voor over hebben – zie de kooplui in de eerste twee parabels. Soms betekent het: gewoon je plicht vervullen, recht en gerechtigheid doen, gaan op de oude weg van de Tora – zie de vissers in de derde parabel. Ook dat kost heel veel. Je moet met heel je hart georiënteerd blijven op het Woord van God dat de goede richting wijst. In het besef dat die Tora, dat koninkrijk van God, kostbaarder is dan goud.

PAUL KEVERS

ZEVENTIENDE ZONDAG DOOR HET JAAR
27 juli 2008

Eerste lezing *Eerste Boek Koningen 3, 5.7-12*

In die dagen verscheen de Heer 's nachts in een droom aan Salomo en zei: „Wat wilt ge dat Ik u geef?”

Salomo antwoordde: „Heer mijn God, Gij hebt uw dienaar tot koning verheven, hoewel ik maar een jonge man ben en nog niet weet wat ik doen of laten moet. Zo staat uw dienaar te midden van het volk dat Gij uitverkoren hebt, een groot volk, zo groot dat het niet te tellen of te schatten is. Geef dus uw dienaar een opmerkelijke geest, om recht te kunnen spreken voor uw volk en onderscheid te kunnen maken tussen goed en kwaad. Want wie is in staat recht te spreken voor dit grote volk van U?”

Dit verzoek van Salomo behaagde de Heer. En God zei tot hem: „Omdat ge juist dit gevraagd hebt en niet gevraagd hebt om een lang leven, ook niet om rijkdom, evenmin om de dood van uw vijanden, maar omdat ge inzicht gevraagd hebt om recht te kunnen spreken, daarom voldoe Ik aan uw verzoek en geef Ik u een geest vol wijsheid en inzicht, zoals vóór u niemand heeft gehad en ook na u niemand zal hebben.”

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 8, 28-30*

Broeders en zusters,

Wij weten dat God in alles het heil bevordert van die Hem liefhebben, van hen die volgens zijn raadsbesluit geroepen zijn. Want die Hij te voren heeft gekend, heeft Hij ook te voren bestemd tot gelijkvormigheid met het beeld van zijn Zoon, opdat deze de eerstgeborene zou zijn onder vele broeders. Die Hij heeft voorbestemd, heeft Hij ook geroepen. Die Hij riep, heeft Hij gerechtvaardigd, en die Hij rechtvaardigde, heeft Hij verheerlijkt.

Evangelie *Matteüs 13,44-52*

In die tijd zei Jezus tot de menigte:

„Het Rijk der hemelen lijkt op een schat, verborgen in een akker. Toen iemand hem vond, verborg hij hem weer, en in zijn blijdschap ging hij alles te gelde maken wat hij bezat en kocht die akker.”

„Ook lijkt het Rijk der hemelen op een koopman, op zoek naar mooie parels. Toen hij een parel van grote waarde had gevonden, ging hij alles verkopen wat hij bezat en kocht haar.”

„Ook lijkt het Rijk der hemelen op een sleepnet dat in de zee geworpen, vissen van allerlei soort bijeenbracht. Toen het vol was, trok men het op het strand; men zette zich neer om de goede vissen uit te zoeken en in manden te doen, de slechte echter werden weggeworpen. Zo zal het ook gaan op het einde van de wereld: de engelen zullen uittrekken om de slechten tussen de rechtvaardigen uit te zoeken en in de vuuroven te werpen. Daar zal geweest zijn en tandengeknars.”

„Hebt gij dit alles begrepen?” Zij antwoordden Hem: „Ja.” Hij zij hun: „Daarom is iedere schriftgeleerde die onderwezen is in het Rijk der hemelen gelijk aan een huisvader die uit zijn schat nieuw en oud te voorschijn haalt.”